

Debat: TTIP met tosti 18 september 2015

Op de stoep voor het Groninger Forum voeren jonge SP-ers actie. Zij weten al hoe het zit: TTIP is een Trojaans paard.

Een uitverkochte zaal 2 in het Groninger Forum is er vrijdag de 18^e september getuige van hoe vijf kenners de degenen kruisen over TTIP – dat vrijhandelsverdrag tussen de VS en de EU. Dat er zoveel belangstelling is voor een deels geheim en zeker abstract fenomeen als TTIP is – zo meldde avondvoorzitter Hans Harbers – zeker ook de verdienste van Arjen Lubach, die in *Lubach op zondag* zijn zorgen over dit verdrag (satirisch, dat wel) uiteenzette. Aan de andere kant: het gaat bij TTIP om heel veel, belangrijke vragen. Harbers lepelt ze moeiteloos op: Wat is de opbrengst van TTIP? Houdt Europa recht op eigen regels (bijvoorbeeld over arbeidsomstandigheden, milieu en productveiligheid)? Leidt ondertekening tot een *race to the bottom*? Wat zijn de gevolgen voor ontwikkelingslanden? Betekent TTIP privatisering van (nu nog) publieke diensten?

De eerste spreker die helderheid brengt, is RUG-econoom Tristan Kohl. TTIP is aan de ene kant bijzonder, en aan de andere kant helemaal niet, begint Kohl paradoxaal. Er zijn al minstens 350 andere, mondiale (!) handelsverdragen. Nieuw aan TTIP is dat het verdrag niet alleen iets gaat regelen over markttoegang en tarieven, maar ook aanbestedingen en regelgeving. Bij de markttoegang is weinig winst te boeken: de VS en de EU heffen gemiddeld een tarief van amper 2% op elkaars import. Alleen wie hier een Amerikaanse Hummer wil importeren betaalt 10% heffing en een Europees treinstel is in de VS al gauw 20% duurder. TTIP gaat er vast voor zorgen dat er minder regels de handel tussen de VS en de EU belemmeren. Dat er straks nog maar één botsproef is die

geldt voor de Amerikaanse én de Europese markt is daarvan een voorbeeld. Tristan Kohl heeft helaas niet de illusie dat de auto's daardoor goedkoper gaan worden.

Hoe het gaat met de regels rondom dierproeven, genfood en milieueffecten is onbekend. In de EU bestaat de angst dat we te maken gaan krijgen met de vrijheid die er in de VS op die terreinen geldt. En wat gaat TTIP opleveren? Kohl is eerlijk: 'Dat weten we niet'. Sommige economen becijferen een groeiende export (+5 à 10%), een bescheiden banengroei (+0,4%) en een stijgend inkomen ((+0,3 – 1,3%), maar als je even in die onderzoeken duikt dan blijkt de wens vaak de vader van de gedachte. Dat de overheid inkomsten misloopt (doordat ze geen importheffing int) is niet meegenomen en de arbeidsmarkt is voor het gemak compleet transparant gemaakt. De ontslagen Opelmedewerker van vandaag is bij wijze van spreken 's anderendaags al in dienst bij baggeraar Boskalis; zonder omscholing. Bovendien: van alle mondiale vrijhandelsverdragen "doet" 60% helemaal niets voor handel of economie.

Dan gaan de drie hoofdsprekers zitten. 'Jij moet in het midden, zegt Hans Harbers tegen Agnes Jongerius, tussen de FNV en de werkgevers, net als in het echt.'

De eerste debater die aftrapt is VNO-NCW-jurist Marhijn Visser. Zijn club vertegenwoordigt bijna 90% van de Nederlandse werkgevers en die zijn heel benieuwd naar de uitkomsten van de onderhandelingen over TTIP. Er nu al voor of tegen zijn, is volgens Visser vreemd: de onderhandelingen zijn geheim en dus de uitkomst ook. 'De Amsterdamse gemeenteraad sprak zich al uit tegen TTIP. Wat weten zij dat wij niet weten?' sneert Visser. Dat blijkt een eerste voorbeeld van de strategie van Visser deze avond: hij ontzenuwt mythes en fabels rondom TTIP. Nog een mythe: schaliegas. 'Als wij niet willen dat er hier naar schaliegas wordt geboord, dan gebeurt dat ook niet'. Anders is het als we een vergunning voor de winning van schaliegas in Europa afgeven, maar Amerikaanse bedrijven daarvan uitsluiten.

Vissers strategie komt Hans Harbers bekend voor. In zijn voorbereidingen op deze discussie las hij een flinke handvol artikelen en die hebben vaak als kop: 'Fabels en feiten over TTIP'. En wat blijkt: wat het ene artikel een feit noemt, vindt de andere schrijver juist een fabel en andersom.

George de Roos, *international relations officer* van de FNV is de tweede debater die aan het woord komt. Hij schetst een somber beeld. 'De kans is groot dat we hier in Europa afscheid moeten nemen van de regels rondom productveiligheid en arbeidsomstandigheden; regels waar we juist zo hard voor hebben gevochten. 'Een voorbeeld? In Europa geldt voor nieuwe producten het voorzorgsprincipe. Pas als de veiligheid ervan is bewezen, mag een nieuw product de markt op. In de VS gaat dat andersom. Een nieuw product wordt eerst verkocht, en kan verboden worden bij gebleken onveiligheid. Er zijn – tweede voorbeeld – staten in de VS waar vakbonden niet onderhandelen over de arbeidsvoorwaarden. De lonen liggen er natuurlijk lager en dat is slecht voor onze concurrentiepositie of erger: wij krijgen hier Amerikaanse toestanden.'

'Wat er in feite gebeurt, zegt De Roos, is dat TTIP twee interne markten aan elkaar smeedt: de Europese en de Noord-Amerikaanse. Maar die in Europa is nog lang niet af. Waarom zoveel haast?' Agnes Jongerius kent het argument: als de Europeanen en de Amerikanen nu een handelsakkoord sluiten, zetten we de toon voor een eventueel vervolgverdrag met China.

In haar eerste statement zegt Agnes Jongerius dat ze blij is dat een avond als deze op touw gezet wordt en dat die ook nog goed bezocht is. TTIP is een belangrijk onderwerp en het zou niet goed zijn als er alleen in het Europese Parlement over nagedacht wordt. Ze hoopt vurig dat we niet over een paar jaar beschuldigend naar het Europese Parlement wijzen en ons afvragen: Wie heeft ons deze grote interne markt ingerommeld?

Marhijn Visser vraagt zich hardop af waarom Nederland – een handelsland pur sang – tegen vrijhandel zou zijn. Vrijhandel heeft ons altijd veel goeds gebracht. Hans Harbers herhaalt nog even de woorden van Tristan Kohl: die voordelen zijn wetenschappelijk gezien onzeker. Je kunt ze in deze discussie beter tussen haakjes zetten. Visser: maar juist van de handel met de VS gaat Nederland profiteren.

Jongerius: 'De argumenten pro TTIP veranderen. Vroeger heette het "TTIP is het goedkoopste banenplan voor Europa". Dat hoor je niet meer. Nu zeggen de voorstanders: als we het nu niet doen, is China straks te machtig. We moeten nu de regels zetten.' En dan: 'Ik heb geleerd dat water nooit vanzelf naar het hoogste punt stroomt. Daar heb je dammen – in dit geval dus – wetten en regels voor nodig.'

Roos van Os van de Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen, leest halverwege de avond een column voor. Ze vindt TTIP de kroon op de privatisering en het consumentisme. Belangrijke zaken als biodiversiteit, milieu, voedselzekerheid, financiële stabiliteit en gezondheid worden opgeofferd aan schaalvergroting en machtsconcentratie. TTIP faciliteert dat. Sterker nog: TTIP is de stalen vuist acht de zogenaamde onzichtbare hand.

Om haar punt kracht bij te zetten verwijst Roos van Os naar de favoriete, dikmakende snack van Elvis Presley: tosti met banaan, bacon, pindakaas en roomboter. De hele zaal krijgt er een voorproefje van. 'Eten we dit ongezonde, dikmakende *fast food* straks allemaal', vraagt Van Os retorisch? Of kiezen we voor groente en fruit?'

'Ja, leuke column, zegt Marhijn Visser, maar wat heeft dit allemaal met TTIP te maken?'. George de Roos: 'Bij TTIP gaat het nooit over het milieu, terwijl handel natuurlijk het milieu beïnvloedt.' Visser "Tja, TTIP is geen milieuverdrag." De Roos: 'Maar je ziet dat er eigenlijk alleen bedrijven lobbyen voor een nadere invulling van TTIP'. Visser: 'Niet zo gek bij een handelsverdrag dat juist bedrijven in het geweer komen. Handel is hun core business.'

Hans Harbers wil van Agnes Jongerius weten hoe je als Europarlementariër om gaat met onzekerheid over de gevolgen van een verdrag als TTIP. Agnes Jongerius: 'Je kunt debatteren en feiten verzamelen. Wij geven de opdracht aan de EU-commissaris van Internationale Handel (Cecilia Malmström) en haar ambtenaren onderhandelen. De voorstellen van de commissie zijn geheim: anders ontstaat er onrust. Ik heb wel voorstellen gelezen maar dat is in een kamer waar je geen aantekeningen mag maken en geen foto's mag nemen.'

Volgens Jongerius willen de VS eerst een akkoord met Azië. Dat is voor de VS een veel moeilijker handelspartner, omdat de manier van zakendoen en van produceren zo totaal anders is. Hans Harbers: 'Zijn er terreinen waar de VS strenger zijn of beter georganiseerd en waar wij dus voordeel van TTIP zouden kunnen hebben?' Tristan Kohl: 'Het toezicht op de financiële markten in Amerika is veel strenger dan in de EU. Als wij dat nou es overnemen?'

Hoe zit het met de derde wereld, wil iemand uit de zaal weten. Marhijn Visser: 'Elk akkoord kent winners en losers. Dat zal met bijvoorbeeld Afrikaanse landen niet anders zijn. Sommige landen gaan profiteren, andere verliezen'

Harbers wil het tot slot hebben over ISDS: Investor State Dispute Settlement. Hoe bijzonder is dit mechanisme om geschillen bij te leggen? Visser: 'ISDS is simpelweg een van de manieren waarop je geschillen in het internationale verkeer kunt beslechten. Er zijn tientallen handelsverdragen die met ISDS werken. Nederland is een grootverbruiker. Het is business as usual'. Marcel Brus, hoogleraar internationaal recht, vanuit de zaal: 'Maar ISDS-achtige constructies heb je vooral nodig als het om landen gaat met een fragiel rechtssysteem. Dan werkt ISDS als bescherming tegen de willekeur van een buitenlandse overheid die haar eigen bedrijven voortrekt en ondertussen internationale rechtsregels aan haar laars lapt. In het geval van Amerika en de EU is zo'n systeem helemaal niet nodig: beide landen hebben juist een enorm ontwikkeld rechtssysteem.'

Wat is er de laatste week ook weer besloten over ISDS in het Europese Parlement? wil Hans Harbers weten. Jongerius: 'We hebben bedongen dat de Europese Commissie gaat voorstellen dat er rechters zitting nemen in de arbitragecommissie. En dat de zittingen openbaar worden en de uitspraken ook.'

Marhijn Visser ontwaart een cirkel: 'We hebben ISDS om investeerders tegen overheden te beschermen. En nu gaan we daar kritiek op hebben en de oplossing is dat we het voorleggen aan door diezelfde overheden benoemde rechters? Ik zou er als investeerder beslist niet méér vertrouwen van krijgen. Het zijn trouwens meestal overheden die in het verleden hebben gepleit voor zittingen achter gesloten deuren.'

Omdat het ruim tien uur is geworden, breidt Hans Harbers een einde aan deze informatieve avond. Alle debaters krijgen een mooi boek en de discussie verplaatst zich naar de foyer. Bij de uitgang deelt de plaatselijke FNV flyers en een TTIP-krant uit.

TTIP Een gratis krant over het dreigende TTIP-vrijhandelsverdrag
van de ijsberg

STOP TTIP

MEER KOOPKRACHT EN ECHTE BANEN

WERKNEMERSRECHTEN IN GEVAAR!! CAUTION! CAUTION!

FNV SLAAT #TTIPALARM
 Europa staat op het punt om een aantal handelsverdragen af te sluiten, zoals TTIP met de Verenigde Staten. Een groot deel van de onderhandelingen gebeurt in achterkamertjes. De internationale vakbeweging slaat hierover alarm.

De handelsverdragen lijken vooral goed voor multinationals. Er zijn grote risico's voor de kwaliteit van de publieke dienstverlening, zoals zorg en onderwijs. De rechten van werknemers dreigen ernstig te worden om onscherp werk. Gevolg: nog meer werkloosheid en pubbanen.

VERLIES VAN ECHTE BANEN: De belofte banen dreigen er niet te komen, of het gaat (zoals verbod kindarbeid) zijn in Amerika slecht geregeld, waardoor Amerikaanse bedrijven lagere arbeidskosten hebben. Gevolg: oneerlijke concurrentie.

RACE NAAR HET PUTJE: Vakbondrechten en andere fundamentele werknemersrechten (zoals verhoogde arbeid) worden teruggetrokken, of dat werken met aubest of kankerwekkende stoffen.

MEER BEROEPSZIEKTEN: Bedrijven willen onder gelijke voorwaarden zowel in Europa als Amerika kunnen opereren. Dat kan betekenen dat wetten en regels worden gelijkgetrokken, of dat noodzakelijke verbeteringen in Europa worden tegengehouden. Gevolg: minder strenge regels voor werken met aubest of kankerwekkende stoffen.

MULTINATIONALS KRIJGEN TE VEEL MACHT: buitenlandse bedrijven kunnen straks bij een aparte rechter (ISDS) klagen en boetes eisen over sociale of milieuregels die wij belangrijk vinden, als die hun verwachte winst negatief beïnvloeden. Gevolg: grote boetes voor overheden, en een nog verder race naar het putje.

WAT KUNNEN WIJ DOEN?
<https://stop-ttip.org/onderteken/>

STOP TTIP

Gemeente Groningen TTIP-vrij

Lokaal FNV Groningen vraagt de gemeente zich uit te roepen tot TTIP-vrije gemeente. Organisaties en individuen die ons initiatief willen ondersteunen kunnen contact opnemen: Groningen@fnvlokaal.nl

Kom naar de manifestatie tegen TTIP op 10 oktober, Jonas Daniël Meijerplein Amsterdam

Herman Meijer